

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ  
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи  
доцент \_\_\_\_\_ І.В. Геруш  
“25” \_\_\_\_\_ 2020 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА  
(СИЛАБУС)  
з вивчення навчальної дисципліни  
«Ортопедична стоматологія в тому числі імплантологія»

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 22 Охорона здоров'я  
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 221 Стоматологія  
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь магістр  
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

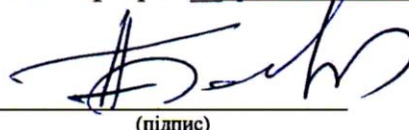
Курс навчання 5

Форма навчання денна  
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра ортопедичної стоматології  
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри ортопедичної стоматології „17”  
червня 2020 року (протокол № 21).

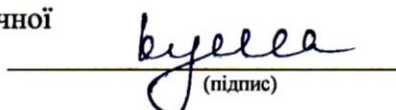
Завідувач кафедри

  
(підпис)

О.Б. Беліков

Схвалено предметною методичною комісією з дисциплін стоматологічного профілю  
„24” червня 2020 року (протокол № 5).

Голова предметної методичної  
комісії

  
(підпис)

Н.Б. Кузняк

## 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	ортопедичної стоматології
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Беліков Олександр Борисович – завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор, <a href="mailto:belikov@bsmu.edu.ua">belikov@bsmu.edu.ua</a> ; Левандовський Роман Адамович – доцент кафедри, доктор медичних наук, доцент <a href="mailto:levandovskj@bsmu.edu.ua">levandovskj@bsmu.edu.ua</a> Белікова Наталія Іванівна – асистент кафедри, кандидат медичних наук, <a href="mailto:belikova@bsmu.edu.ua">belikova@bsmu.edu.ua</a>
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	<a href="https://www.bsmu.edu.ua/ortopedichnoyi-stomatologiyi/">https://www.bsmu.edu.ua/ortopedichnoyi-stomatologiyi/</a>
Веб-сайт кафедри	<a href="http://ortstom.bsmu.edu.ua/">http://ortstom.bsmu.edu.ua/</a>
E-mail	<a href="mailto:dantist@bsmu.edu.ua">dantist@bsmu.edu.ua</a>
Адреса	м. Чернівці, вул. Марко Вовчка, 2
Контактний телефон	+38 (0372) 52-98-69

## 2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Лекції	40
Практичні заняття	90
Самостійна робота	20
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

## 3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Ортопедична стоматологія – це навчальна дисципліна, що надає змогу студентам оволодіти в клініці певними стоматологічними маніпуляціями, що використовуються при лікуванні пацієнтів з дефектами твердих тканин зубів, частковою та повною відсутністю зубів на нижній та верхній щелепі, травмами, уродженими та набутими дефектами щелепно-лицевої ділянки, різними патологічними станами (надмірне стирання твердих тканин зубів, вторинні деформації зубних рядів, захворювання скронево-нижньощелепного суглоба, захворювання тканин пародонта, протезування з опорою на імплантатах). Набуті таким чином спеціальні (фахові) компетенції студенти в подальшому використають у процесі лікування стоматологічних пацієнтів ортопедичного профілю. Студенти знайомляться з організацією та роботою ортопедичного відділення, оформленням відповідної документації. Робоча програма розрахована також на студентів з нормативним терміном навчання.

## 4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### 4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinuyvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);

- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks\\_academic\\_faith.pdf](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf));
- Морально-етичний кодекс студентів ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics\\_code.docx](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx));
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz\\_polozhennyz\\_vybirkovi\\_dyscypliny\\_2020.pdf](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf));
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

**42. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:**

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

**43. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:**

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

**44. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:**

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

**45. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:**

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

**5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)**

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
анатомія та фізіологія людини	терапевтична стоматологія
гістологія, ембріологія та цитологія	ортодонція
медична біологія	хірургічна стоматологія
медична та біологічна хімія	імплантологія
мікробіологія з основами імунології	менеджмент і маркетинг в стоматології
пропедевтика ортопедичної стоматології	військова ортопедична стоматологія
матеріалознавство в стоматології	медицина катастроф

## **6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:**

**61. Мета** викладання навчальної дисципліни «Ортопедична стоматологія, в тому числі імплантологія» - оволодіння методиками виконання певних стоматологічних маніпуляцій, на основі ОПП підготовки лікаря - стоматолога, які використовуються при лікуванні стоматологічних пацієнтів з подальшим їх застосуванням в клініці ортопедичної стоматології та формування спеціальних (фахових) компетентностей в клініці ортопедичної стоматології.

**62. Завдання:** закладання основи вивчення студентами теоретичних знань, опанування практичними навичками та вміннями з ортопедичної стоматології, що передбачає інтеграцію викладання дисципліни з терапевтичною, хірургічною та стоматологією дитячого віку та формування умінь застосувати знання та навички у професійній діяльності; формування майбутнього фахівця, здатного вирішувати клінічні задачі з використанням набутих знань та умінь з дисципліни, закладання основи здорового способу життя та профілактики порушення функцій в процесі життєдіяльності; оформлення звітної документації ортопеда-стоматолога.

## **7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:**

### **7.1 інтегральні:**

Здатність розв'язувати задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю "Стоматологія" у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій.

### **7.2 загальні:**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність спілкуватися іншою мовою.

ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність працювати автономно.

ЗК8. Вміння виявлять, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до вибору стратегії спілкування.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК13. Навички здійснення безпечної діяльності

ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

### **7.3 спеціальні (фахові, предметні):**

ФК1. Визнавати морально-етичні та професійні правила діяльності лікаря стоматолога.

ФК2. Усвідомити морально-деонтологічні принципи медичного спеціаліста і правила професійної субординації в клініці ортопедичної стоматології.

ФК3. Навчитись сприяти здоровому психологічному мікроклімату в колективі; засвоїти правові норми взаємовідносин стоматолог - пацієнт.

ФК4. Демонструвати обстеження пацієнта.

ФК5. Вирізняти особливості застосування принципів асептики та антисептики в клініці ортопедичної стоматології.

## **8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.**

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

**8.1. Знати:** етіологію, патогенез, клінічну картину, диф. діагностику основних стоматологічних захворювань, рефлекс жувальної системи і механізми їх перебудови, мати уявлення про функціональну жувальну ланку, методи обстеження – оклюдограма, Т-скан, пародонтограма, ЕМГ, рентгенодіагностика, КТ, МРТ тощо, методи знеболення при

препаруванні зубів, види ретракції ясен, послідовність та особливості препарування зуба під коронку (штамповану, суцільнолиту металеву, керамічну, металокерамічну), послідовність та особливості препарування зубів під різні види вкладок, послідовність та особливості препарування зубів під вініри, послідовність та особливості препарування кукси зубів під штифтові конструкції, методи і етапи визначення та фіксації центрального співвідношення щелеп при 1, 2, 3, 4 групах дефектів, принципи постановки штучних зубів в часткових і повних знімних протезах, методи паралелометрії, принципи роботи з артикулятором, послідовність корекції часткового та повного знімного протеза, мати уявлення про атипове протезування, види стабілізації рухомих зубів; шинуючі конструкції лікувальних апаратів, що застосовуються при пародонтиті, мати уявлення про типи стоматологічної імплантації, мати уявлення про складові частини імплантатів: тіло імплантата, заживляючі гвинти, формувачі ясен, абатменти, тимчасові абатменти, лабораторні аналоги імплантатів, трансфери, показання та загальні і місцеві протипоказання до стоматологічної імплантації; мати уявлення про основні методи діагностики при імплантаційному втручанні; мати уявлення про основні принципи планування кількості імплантатів та їх розташування при частковій та повній адентії. мати уявлення про хірургічний протокол одноетапної імплантації, двоетапної імплантації, безпосередньої імплантації; мати уявлення про етапи виготовлення оклюзійно-хірургічного шаблону при повній та при частинній адентії. мати уявлення про основні види протезування на імплантатах; переваги та недоліки відбиткових матеріалів, які застосовуються в процесі імплантаційного лікування; мати уявлення про клініко-лабораторні етапи виготовлення незнімних, знімних та умовно-знімних конструкцій на імплантатах, мати уявлення про особливості професійної та особистої гігієни при використанні дентальних імплантатів; критерії ефективності стоматологічної імплантації; ускладнення, які можуть виникнути у віддалені терміни після імплантації.

## **82. Уміти:**

- встановити попередній та остаточний діагноз на підставі даних обстеження (клінічних і лабораторних).
- запропонувати план ортопедичного лікування.
- обґрунтувати необхідність спеціальної (терапевтичної, ортопедичної, хірургічної, ортодонтичної) підготовки порожнини рота до протезування;
- обґрунтувати вибір конструкції мостоподібного протеза.
- обґрунтувати вибір конструкції часткового знімного пластинкового протеза.
- обґрунтувати межі часткових та повних знімних пластинкових протезів.
- трактувати поняття травматичний синдром, травматична оклюзія.
- трактувати загальні принципи лікування, реабілітації, профілактики патологічного стирання твердих тканин зубів.
- трактувати загальні принципи лікування, реабілітації, профілактики вторинних зубощелепних деформацій;
- інтерпретувати результати клінічних та спеціальних (додаткових) методів досліджень СНЩС;
- проводити профілактику захворювань (дисфункцій) СНЩС.
- проводити клінічне обстеження пацієнтів з переломами щелеп.
- проводити диференціальну діагностику між переломами щелеп різної локалізації.
- проводити клінічне обстеження пацієнтів з посттравматичними ускладненнями.

## **83. Демонструвати:**

Демонструвати на пацієнтах виконання стоматологічних маніпуляцій:

- вміти встановити попередній та остаточний діагноз на підставі даних обстеження (клінічних і лабораторних).
- вміти запропонувати план ортопедичного лікування.
- вміти вибрати план підготовки ротової порожнини пацієнта до протезування.
- виконувати вибіркове зішліфування зубів.
- вміти складати одонтопародонтограму пацієнтів з патологією пародонту;
- вміти виготовити тимчасові шинуючі конструкції із застосуванням сучасних технологій.

- вміти проводити препарування зуба під коронку (штамповану, суцільнолітиту металеву, керамічну, металокерамічну).
- вміти проводити препарування зуба під різні види вкладок.
- вміти проводити препарування зуба під вініри.
- вміти проводити препарування кукси зубів та підготовку кореня під штифтові конструкції.
- отримувати анатомічні відбитки різними відбитковими матеріалами (силіконовими, альгінатними);
- вміти перевірити конструкції штучних коронок.
- вміти перевірити конструкцію мостоподібного протеза.
- вміти провести фіксацію коронок та мостоподібних протезів
- вміти провести зняття коронок.
- отримання функціональних відбитків.
- вміти визначити центральне співвідношення щелеп при різних групах дефектів за допомогою воскових шаблонів з прикусними валиками.
- вміти перевірити конструкцію часткового та повного знімного протеза.
- вміти перевірити каркас бюгельного протеза.
- вміти отримати відбитки способом «відкритої ложки», «закритої ложки»;
- вміти виготовити оклюзійно-хірургічний шаблон при повній та при частковій адентії.
- накладати транспортні шини та проводити лігатурне зв'язування зубів при переломах щелеп.
- вміти надавати ортопедичну допомогу пацієнтам з посттравматичними ускладненнями (тугорухомість відламків, контрактура, несправжній суглоб, фрагменти, що неправильно зрослися).
- вміти надати ортопедичну допомогу хворим після оперативних втручань у щелепно-лицевій ділянці (резекційні протези).

## 9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150 академічних годин, або 5,0 кредитів ЄКТС.**

Програма навчальної дисципліни структурована у модулі:

**МОДУЛЬ:5 Ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату**  
**Змістовий модуль 15. Обстеження пацієнтів в клініці ортопедичної стоматології.**  
**Протезування дефектів зубів та зубних рядів незнімними протезами.**

**Тема 1. Діагностичний процес в ортопедичній стоматології. Диференціальна діагностика. План обстеження і лікування. Функціональні методи дослідження жувального апарату.** Діагноз. Обґрунтування діагнозу. Історія хвороби, правила її ведення. План та завдання ортопедичного лікування. Попереднє лікування перед протезуванням. Види протезування. Вибір конструкції протеза і матеріалів для його виготовлення. Показання та об'єм хірургічної підготовки порожнини рота до протезування. Показання до терапевтичної підготовки опорних зубів. Ортодонтичні методи підготовки порожнини рота до протезування. Обстеження пацієнтів в кабінеті функціональної діагностики. Оклюзіографія. Обстеження мускулатури щелепно-лицевої ділянки. Дослідження скронево-нижньощелепного суглоба. Аксиографія. Спеціальні (додаткові) методи обстеження: рентгенографія (внутрішньо- та позаротова, томографія, панорамна рентгенографія, рентгенвізіографія.). Вивчення діагностичних моделей. Гальванометрія. Мастикаціографія. Електроміографія. Реографія. Термоодонтодіагностика. Електроодонтодіагностика. Гнатодинамометрія. Методи визначення ефективності жування ( статичний за Агаповим; функціональні (жувальна проба за І.С.Рубіновим). Дослідження оклюзійних контактів.

**Тема 2. Відновлення функціональної оклюзії при різних видах протезування.** Дослідження оклюзійно-артикуляційних співвідношень. Оклюзійні концепції. Функціональні фактори оклюзії. Трактовка діаграми Пассет. Оклюзійний компас та принцип його роботи. Показання, послідовність та методи вибіркового зі шліфування зубів. Види супраконтактів. Супраконтакти на робочій та балансуєчій стороні. Значення вибіркового пришліфування для

профілактики функціонального перенавантаження зубів.

**Тема 3. Показання, клінічні та лабораторні етапи виготовлення естетичних реставрацій з використанням металокерамічних конструкцій та безметалевих технологій. Помилки та ускладнення.** Показання та протипоказання до виготовлення металокерамічних конструкцій. Послідовність та правила препарування зубів. Вибір інструментарію. Форми уступів. Вибір методу ретракції ясенного краю (механічний, хімічний, хірургічний та комбінований), в залежності від клінічної ситуації. Технологія отримання точного відбитку. Вибір відбиткових мас. Фіксації центральної оклюзії за допомогою міжоклюзійних відбитків. Припасування та фіксація металокерамічних коронок. Вибір цементу для постійної фіксації. Класифікація сплавів металів, благородні та неблагородні метали, їх переваги та недоліки, клінічне значення. Значення коефіцієнта термічного розширення при виборі керамічних мас. З'єднання керамічної маси з металом за допомогою механічної ретенції, хімічної взаємодії та напруження стиснення. Методи підготовки поверхні металевого каркасу (шліфування поверхні, нагрівання при неповному вакуумі, протравлювання кислотою, нагрівання в повітрі). Етапи пошарового нанесення керамічних мас, процес їх спікання. Оцінка готової металокерамічної конструкції. Можливі помилки та ускладнення на різних етапах виготовлення, шляхи їх попередження та методи усунення. Класифікація дефектів зубів (Куриленко, Black). Індекс руйнування оклюзійної поверхні зуба (Мілікевича). Показання до виготовлення вінірів. Вимоги. Порівняльна характеристика вінірів виготовлених за різними технологіями. Загальні принципи препарування зубів під вініри. Препарування зубів під вініри при різних клінічних ситуаціях. Клінічні і лабораторні етапи протезування вінірами. Технологія виготовлення вінірів CAD/CAM. Методи виготовлення реставрацій з використанням безметалевих технологій. Показання та протипоказання до заміщення дефектів твердих тканин, керамічними вкладками, коронками, технологія їх виготовлення. Технологія виготовлення реставрацій CAD/CAM. Метод на вогнетривких моделях. Технологія виготовлення CAD/CAM, на вогнетривких моделях, прес-кераміка, ливарна прес-кераміка. Фіксація (адгезивна техніка фіксації на композитні цементами).

**Тема 4. Заміщення дефектів твердих тканин зубів вкладками, куксовими та штифтовими конструкціями. Клініко-лабораторні етапи виготовлення.** Класифікація дефектів зубів (Куриленко, Black). Індекс руйнування оклюзійної поверхні зуба (Мілікевича). Загальні принципи формування порожнин для вкладок. Формування порожнин I, II, III, IV, V класу за Black. Конструкції вкладок (inlay, onlay, overlay, pinlay). Клінічні і лабораторні етапи протезування вкладками. Технологія виготовлення вкладок CAD/CAM. Метод на вогнетривких моделях. Гальванопластика. Показання до застосування штифтових конструкцій. Конструктивні елементи штифтових зубних протезів. Показання та клініко-лабораторні етапи виготовлення штифтових зубів різних конструкцій. Литі та розбірні литі куксові вкладки: технологія виготовлення та показання до застосування. Стандартні (анкерні) штифти їх класифікація, показання до застосування. Скловолоконні та вуглецеві стандартні штифти: показання та технологія застосування.

**Тема 5. Заміщення часткових дефектів зубних рядів мостоподібними протезами. Біомеханіка мостоподібних протезів. Клінічні та технологічні особливості при плануванні мостоподібних протезів з різних матеріалів.** Показання та протипоказання до заміщення дефектів зубних рядів незнімними конструкціями (мостоподібними конструкціями). Біомеханіка мостоподібних протезів. Вимоги та вибір опорних зубів під незнімні мостоподібні конструкції. Підготовка опорних зубів для виготовлення мостоподібних протезів. Тимчасові ортопедичні протези. Конструкції мостоподібних протезів. Показання та клініко-лабораторні етапи виготовлення суцільнолитих мостоподібних протезів, металокерамічних мостоподібних протезів, адгезивних. Помилки та можливі ускладнення незнімного протезування.

**Тема 6. Тимчасові незнімні реставрації. Показання, методи виготовлення. Захист вітальних зубів при виготовленні незнімних ортопедичних конструкцій.** Тимчасове протезування, показання та методика проведення. Показання до виготовлення тимчасових коронок. Вимоги до тимчасових коронок. Порівняльна характеристика різних методів виготовлення тимчасових коронок. Клініко-лабораторні етапи виготовлення тимчасових

коронки. Види препарування зубів під штучні коронки. Вплив препарування зубів на структуру та функції зуба. Можливі ускладнення препарування та способи їх запобігання. Парадонтологічні аспекти препарування зубів. Критерії здорового стану ясен, Методика проведення під'ясенного препарування. Способи ретракції ясен. Розташування країв коронок в залежності від виду штучної коронки. Проблема крайового прилягання штучних коронок. Фактори, які впливають на якість фіксації незнімної конструкції. Фіксація провізорних конструкцій різними видами фіксуючих цементів. Технологія виготовлення тимчасових конструкцій прямим, непрямим та комбінованим методами, CAD/CAM.

***Змістовий модуль 16. Обстеження та ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату.***

**Тема 7. Показання та протипоказання до заміщення дефектів зубного ряду бюгельними протезами з різними елементами фіксації, замкові кріплення. Особливості конструювання, ускладнення.** Показання та протипоказання до виготовлення різних конструкцій часткових знімних протезів ( пластинкових, бюгельних, комбінованих). Біомеханіка функціонування часткового знімного протеза. Розподіл жувального навантаження при ортопедичному лікуванні знімними протезами з різними системами фіксації (гнутий утримуючий кламер, опорно-утримуючий литий кламер, телескопічні коронки, замкові кріплення). Перерозподіл жувального навантаження при кінцевих і включених дефектах зубних рядів. Конструктивні особливості різних видів часткових знімних протезів та способи їх фіксації. Вибір опорних елементів при плануванні конструкції часткового знімного протезу, підготовка опорних зубів, визначення меж протеза. Етапи виготовлення часткового знімного протезу. Планування каркаса бюгельного протеза. Паралелометрія – мета та завдання. Способи проведення паралелометрії. Типи паралелометрів. Технологія виготовлення литого каркаса бюгельного протеза на вогнетривкій моделі. Фрезерування, Типи замкових кріплень. Каркас бюгельного протеза. Непрямі фіксатори. Базиси бюгельних протезів. Матеріали та технологічні особливості виготовлення часткових знімних протезів. Особливості отримання відбитків, виготовлення робочої моделі та реєстрація центральної оклюзії. Припасування та накладання часткових знімних протезів. Помилки та ускладнення при відновленні дефектів зубних рядів частковими знімними протезами.

**Тема 8. Завдання та планування ортопедичних втручань в комплексному лікуванні та профілактиці захворювань тканин пародонта. Шини та шини-протези, класифікація. Показання, клініко-технологічні етапи виготовлення незнімних та знімних шин. Переваги та недоліки способів шинування. Імедіат- протези.** Анатомо-фізіологічна характеристика жувального апарату при захворюваннях тканин пародонта. Класифікація захворювань тканини пародонта (1999). Обстеження хворого на пародонтит та пародонтоз. Значення рентгенологічного обстеження при встановленні остаточного діагнозу. Аналіз функціонального стану зубощелепного апарату при пародонтиті і пародонтозі. Показання до видалення рухомих зубів. Одонтопародонтограма Курляндського: поняття про функціональну патологію; резервна та залишкова потужність пародонта. Види стабілізації зубних рядів. Біомеханічні основи шинування зубів. Завдання ортопедичних втручань в комплексному лікуванні захворювань тканин пародонта. Попередня підготовка зубних рядів перед протезуванням. Травматична оклюзія. Морфологічні та функціональні зміни в зубощелепному апараті при наявності травматичної оклюзії. Діагностика травматичної оклюзії. Клінічні ознаки травматичної оклюзії. Етіологія, клініка та лікування прямого травматичного вузла. Етіологія, клініка та лікування відображеного травматичного вузла. Дослідження оклюзійно-артикуляційних співвідношень. Показання, послідовність та методи вибіркового пришліфування зубів. Види супраконтатів. Супраконтати на робочій та балансуєчій стороні. Значення вибіркового пришліфування для профілактики функціонального перенавантаження зубів. Тимчасове шинування. Етіологія, діагностика, клініка та ортопедичні методи лікування локалізованого пародонтиту. Знімні та незнімні конструкції зубних протезів в комплексному лікуванні локалізованого пародонтиту. Етіологія, діагностика, клініка та ортопедичні методи лікування генералізованого пародонтиту та і пародонтозу. Знімні та незнімні конструкції зубних протезів. Показання та клініко- технологічні етапи виготовлення незнімних суцільнолитих шин та шин-протезів.



Безпосереднє протезування. Показання, клініко-технологічні етапи виготовлення та використання імедіат-протезів. Помилки та ускладнення при лікуванні хворих на пародонтит і пародонтоз. Прогноз лікування.

**Тема 9. Етіологія та патогенез зубощелепних деформацій. Діагностика та клінічні форми. Складення плану лікування. Профілактика.** Часткова відсутність зубів яка ускладнена деформацією зубних рядів; морфологічні та функціональні зміни зубощелепного апарату. Механізми утворення зубощелепних деформацій. Морфологічні зміни зубних та навколо зубних тканинах при зубощелепних деформаціях. Клінічні форми деформацій, які виникли внаслідок часткової відсутності зубів. Підготовка зубощелепної системи до протезування при наявності зубощелепних деформацій (протетична, хірургічна, ортодонтична). Показання і обґрунтування до видалення окремих зубів.

**Тема 10. Надмірне стирання твердих тканин зубів. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Ортопедичні методи лікування та профілактики.** Етіологія і патогенез патологічного стирання твердих тканин зубів. Морфологічні особливості та мікроелементний склад емалі і дентину зубів людини в нормі і при їх патологічному стиранні. Клінічні прояви стирання зубів. Класифікації патологічного стирання зубів (Грозовського, Курляндського, Гаврилова, Бушана). Діагностика патологічного стирання зубів та його ускладнень. Діагностика патологічного стирання твердих тканин зубів. Ускладнення при патологічному стиранні зубів, яке супроводжується зниженням міжальвеолярної висоти та дисфункцією СНЩС. Ортопедичне лікування патологічного стирання твердих тканин зубів в залежності від клінічних форм та ускладнень. Лікування патологічного стирання твердих тканин зубів І ступеня. Лікування патологічного стирання твердих тканин зубів II – III ступеня.

**Тема 11. Етіологія, патогенез, клініка захворювань СНЩС. Складення плану лікування. Ортопедичні методи лікування дисфункції СНЩС.** Етіологія та патогенез дисфункцій СНЩС. Провідні клінічні симптоми та синдроми при дисфункціях СНЩС (оклюзійно-артикуляційний синдром, нервово-м'язовий синдром, звичний підвивих, вивих, стійке функціональне зміщення нижньої щелепи, прикус, що знижується). Типи зміщення суглобових голівок (гіпермобільність, вивих, підвивих). Типи зміщення суглобового диска (підвивих, вивих, випадіння). Клінічні ознаки дисфункційних станів. Індекс дисфункції Helkimo. Дані клінічних та спеціальних (додаткових) методів при різних клінічних варіантах перебігу та ускладнення. Внутрішньосиндромна диференціальна діагностика. Попередній діагноз. Тактика ведення хворого з дисфункціями СНЩС. Методи ортопедичного лікування. Капи, їх класифікація, показання до застосування. Профілактика дисфункцій СНЩС.

**Тема 12. Захист історії хвороби.** Навчитися клініко-лабораторним методам обстеження стоматологічних ортопедичних хворих, спрямовувати діагностичний процес і на підставі отриманих даних формулювати діагноз в клініці ортопедичної стоматології. Визначати раціональну конструкцію протезу, скласти план лікування з метою відновлення цілісності зубних рядів та усунення інших морфологічних порушень щелепно-лищевої ділянки, нормалізації функцій органів щелепно-лищевої системи, м'язів ротової та навколоротової ділянки, відновлення норм естетики обличчя, профілактики можливих ускладнень, деформацій та захворювань щелепно-лищевої системи, соціально-медичної реабілітації стоматологічних хворих.

### *Змістовий модуль 17. Імплантація*

**Тема 13. Імплантація, показання, обстеження пацієнта. Планування. Складові частини імплантанту. Методи з'єднання абатмента з імплантантом. Абатменти, види, показання до застосування.** Конструкції стоматологічних імплантатів. Конструкції абатментів. Амортизатори. Типорозміри імплантатів. Обладнання та інструментальне забезпечення. Обладнання. Інструментальне забезпечення зуботехнічної лабораторії. Вид адентії. Спосіб протезування. Об'єм кістки. Тип архітектоники кістки. Розробка плану лікування. Тимчасове та перехідне протезування. Біомеханіка протезування на імплантатах. Поняття інтеграції, її види. Функціональний анкілоз. Планування конструкції зубного протеза.

**Тема 14. Клініко-технологічні етапи виготовлення незнімних протезів з опорою на імплантанти. Знімні та умовно-знімні протези з опорою на імплантати.** Незнімне протезування з використанням стоматологічних імплантатів. Показання та необхідні умови

для незнімного протезування з використанням стоматологічних імплантатів. Особливості клініко-лабораторних етапів. Техніка зняття відбитку методом закритої ложки. Непрямий метод переносу трансфера. Техніка зняття відбитку методом відкритої ложки. Прямий метод переносу трансфера. Методи отримання відбитку. Відбиток з відпрепарованого абатменту, відбиток на рівні імплантата та на рівні абатменту. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації на ортопедичному етапі лікування хворих та після лікування. Причини та профілактика. Комплекс гігієнічних заходів при протезуванні на імплантатах. Умовно-знімне протезування з використанням стоматологічних імплантатів. Показання та необхідні умови для умовно-знімного протезування з використанням стоматологічних імплантатів. Особливості клініко-лабораторних етапів. Особливості зняття відбитків. Методика виготовлення індивідуальної «відкритої ложки». Методи моделювання каркасів умовно-знімних конструкцій. Переваги та недоліки умовно-знімних конструкцій. Знімне протезування з використанням стоматологічних імплантатів. Показання та необхідні умови для знімного протезування з використанням стоматологічних імплантатів. Особливості клініко-лабораторних етапів. Переваги та недоліки знімних конструкцій. Помилки та ускладнення стоматологічної імплантації на ортопедичному етапі лікування хворих та після лікування. Причини та профілактика. Комплекс гігієнічних заходів при протезуванні на імплантатах.

## 10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Аудиторні		Самостійна робота студента	Індиві- дуальна робота
		Лекції	Практичні заняття		
1	2	3	4	5	6
<b>Модуль 5 Ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату</b>					
<b><i>Змістовий модуль 15. Обстеження пацієнтів в клініці ортопедичної стоматології. Протезування дефектів зубів та зубних рядів незнімними протезами</i></b>					
1. Діагностичний процес в ортопедичній стоматології. Диференціальна діагностика. План обстеження і лікування. Функціональні методи дослідження жувального апарату.		2	6	1	
2. Відновлення функціональної оклюзії при різних видах протезування.		4	6	1	
3. Показання, клінічні та лабораторні етапи виготовлення естетичних реставрацій з використанням металокерамічних конструкцій та безметалевих технологій. Помилки та ускладнення.		4	6	1	
4. Заміщення дефектів твердих тканин зубів вкладками, куковими та штифтовими конструкціями. Клініко-лабораторні етапи виготовлення.		2	6	1	
5. Заміщення часткових дефектів зубних рядів мостоподібними протезами. Біомеханіка мостоподібних протезів. Клінічні та технологічні обмеження при		2	6	1	

плануванні мостоподібних протезів з різних матеріалів.					
6. Тимчасові незнімні реставрації. Показання, методи виготовлення. Захист вітальних зубів при виготовленні незнімних ортопедичних конструкцій.		2	6	1	
<b>Разом за змістовим модулем №1</b>	<b>58</b>	<b>16</b>	<b>36</b>	<b>6</b>	
<b><i>Змістовий модуль 16. Обстеження та ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату.</i></b>					
7. Показання та протипоказання до заміщення дефектів зубного ряду бюгельними протезами з замковим кріпленням. Особливості конструювання, ускладнення.		2	6	1	
8. Завдання та планування ортопедичних втручань в комплексному лікуванні та профілактиці захворювань тканин пародонта. Шини та шини-протези, класифікація. Показання, клініко-технологічні етапи виготовлення незнімних та знімних шин. Переваги та недоліки способів шинування. Імдіат- протези.		6	6	1	
9. Етіологія та патогенез зубощелепних деформацій. Діагностика та клінічні форми. Складення плану лікування. Профілактика.		2	6	1	
10. Надмірне стирання твердих тканин зубів. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Ортопедичні методи лікування та профілактики.		4	6	1	
11. Етіологія, патогенез, клініка захворювань СНЩС. Складання плану лікування. Ортопедичні методи лікування дисфункції СНЩС.		4	6	1	
12. Захист історії хвороби			6	4	
<b>Разом за змістовим модулем №2</b>	<b>63</b>	<b>18</b>	<b>36</b>	<b>9</b>	
<b><i>Змістовий модуль 17. Імплантація</i></b>					
13. Імплантація, показання, обстеження пацієнта. Планування. Складові частини імплантанту. Абатменти, види, показання до застосування. Методи з'єднання абатмента з імплантантом.		2	6	2	
14. Клініко-технологічні етапи виготовлення незнімних протезів з опорою на імплантати. Знімні та умовно-знімні протези з опорою на імплантати.		4	6	2	
<b>Разом за змістовим модулем № 3</b>	<b>22</b>	<b>6</b>	<b>12</b>	<b>4</b>	

15. Підсумковий модульний контроль:			<b>6</b>		
Кредитів ECTS – 5,0					
Всього годин за модуль 5	<b>150</b>	<b>40</b>	<b>90</b>	<b>20</b>	

## 11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Сучасний діагностичний процес в ортопедичній стоматології. Особливості діагностики пацієнтів з патологією зубощелепного апарату. Медико-екологічні аспекти діагностики.	2
2.	Оклюдія. Види оклюзії. Фактори оклюзії. Клінічне значення відновлення індивідуальної оклюзії, засоби та етапи її досягнення.	2
3.	Вкладки. Штифтові конструкції. Особливості клініко-лабораторних етапів виготовлення. Сучасні методи прямої і непрямой реставрації при зруйнованості коронки зуба.	2
4.	Принципи безметалевої кераміки. Показання та протипоказання. Клінічні особливості використання та технологічні особливості виготовлення.	2
5.	Запально-дистрофічні та дистрофічні захворювання тканин пародонта. Клініка. Класифікації. Методи обстеження, діагностика. Взаємодія з іншими дисциплінами. Види стабілізації рухомих зубів. Тимчасове шинування.	2
6.	Постійне шинування при захворюваннях тканин пародонта. Класифікація шин та шин-протезів. Конструкції незнімних та знімних шин.	2
7.	Особливості протезування хворих з дефектами зубного ряду при пародонтозі і пародонтитах. Безпосереднє протезування. Методики, особливості проведення.	2
8.	Патологічне стирання твердих тканин зубів. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Ортопедичне лікування. Принципи комплексного обстеження та лікування зубощелепних деформацій. Механізми виникнення. Клінічні форми. Методи лікування.	2
9.	Захворювання скронево-нижньощелепного суглобу. Класифікації. Етіологія. Клініка та діагностика. Методи діагностики. Ортопедичне втручання в комплексному лікуванні захворювань скронево-нижньощелепного суглобу. Вибіркове зашліфовування зубів, види кап та роз'єднуючих конструкцій протезів.	2
10.	Зубне протезування на імплантатах. Показання та протипоказання. Види імплантації та супраструктури. Види конструкцій імплантатів.	2
11.	Протокол одноетапної імплантації. Протокол двоетапної імплантації. Протокол безпосередньої імплантації. Протокол безпосереднього навантаження. Імплантація при несприятливих анатомічних умовах	2
12.	Критерії успішності імплантації. Помилки та ускладнення при проведенні дентальної імплантації.	2
13.	Патологічні впливи матеріалів, які застосовуються в ортопедичній стоматології. Диференційна діагностика, лікування та профілактика	2
14.	Функціональні відбитки їх класифікація. Індивідуальні ложки та методи отримання функціональних відбитків. Фіксація та стабілізація протезів.	2
15.	Визначення центральної оклюзії. Методи та техніка виконання.	2
16.	Постановка штучних зубів при повній втраті зубів. Перевірка постановки зубів. Можливі помилки. Способи усунення.	2

17.	Корекція та накладання повних знімних протезів. Відновлення функції жування та механізм звикання до протезів. Ускладнення при виготовленні та користуванні повними знімними протезами, їх усунення, лікування.	2
18.	Щелепно-лицеве протезування хворих з uszkodженнями щелепно-лицевої ділянки. Формуючі та ектопротези. Особливості ортопедичного лікування.	2
19.	Дефекти твердого і м'якого піднебіння. Етіологія, клініка, особливості ортопедичного лікування.	2
20.	Дефекти верхньої та нижньої щелеп. Принципи виготовлення резекційних протезів.	2
<b>Всього годин</b>		<b>40</b>

## 12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
<b>Модуль 5 «Ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату»</b>		
<b><i>Змістовий модуль 15. Обстеження пацієнтів в клініці ортопедичної стоматології. Протезування дефектів зубів та зубних рядів незнімними протезами</i></b>		
1	Діагностичний процес в ортопедичній стоматології. Диференціальна діагностика. План обстеження і лікування. Функціональні методи дослідження жувального апарату.	6
2	Відновлення функціональної оклюзії при різних видах протезування.	6
3	Показання, клінічні та лабораторні етапи виготовлення естетичних реставрацій з використанням металокерамічних конструкцій та безметалевих технологій. Помилки та ускладнення.	6
4	Заміщення дефектів твердих тканин зубів вкладками, куксовими та штифтовими конструкціями. Клініко-лабораторні етапи виготовлення.	6
5	Заміщення часткових дефектів зубних рядів мостоподібними протезами. Біомеханіка мостоподібних протезів. Клінічні та технологічні обмеження при плануванні мостоподібних протезів з різних матеріалів.	6
6	Тимчасові незнімні реставрації. Показання, методи виготовлення. Захист вітальних зубів при виготовленні незнімних ортопедичних конструкцій.	6
<b><i>Змістовий модуль 16. Обстеження та ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату.</i></b>		
7	Показання та протипоказання до заміщення дефектів зубного ряду бюгельними протезами з замковим кріпленням. Особливості конструювання, ускладнення.	6
8	Завдання та планування ортопедичних втручань в комплексному лікуванні та профілактиці захворювань тканин пародонта. Шини та шини-протези, класифікація. Показання, клініко-технологічні етапи виготовлення незнімних та знімних шин. Переваги та недоліки способів шинування. Імедіат- протези.	6
9	Етіологія та патогенез зубощелепних деформацій. Діагностика та клінічні форми. Складення плану лікування. Профілактика.	6
10	Надмірне стирання твердих тканин зубів. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Ортопедичні методи лікування та профілактики.	6
11	Етіологія, патогенез, клініка захворювань СНЩС. Складання плану лікування. Ортопедичні методи лікування дисфункції СНЩС.	6
12	Захист історії хвороби	6

<b>Змістовий модуль 17. Імплантація</b>		
13	Імплантація, показання, обстеження пацієнта. Планування. Складові частини імплантанту. Методи з'єднання абатмента з імплантантом. Абатменти, види, показання до застосування.	6
14	Клініко-технологічні етапи виготовлення незнімних протезів з опорою на імплантанти. Знімні та умовно-знімні протези з опорою на імплантати	6
15	<b>Підсумковий модульний контроль</b>	6
	<b>Теоретична частина</b>	2
	<b>Практична частина</b>	4
	<b>РАЗОМ</b>	<b>90</b>

### 13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Кількість годин
	<b>Модуль 5. Ортопедичні методи лікування захворювань зубощелепного апарату.</b>	
1	<b>Підготовка до практичних занять</b> (Теоретична підготовка, опрацювання практичних навичок. Реферати, задачі, малюнки, схеми).	2
2	<b>Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:</b>	
	1. Організаційне правове забезпечення надання стоматологічної допомоги. Юридична відповідальність в стоматології. Складання прибутково-розхідного кошторису.	2
	2. Невідкладні стани в клініці ортопедичної стоматології.	2
	3. Порівняльна характеристика незнімних і знімних шин при пародонтиті.	2
3	<b>Індивідуальна самостійна робота.</b> Вивчення технологічних процесів виготовлення протезів. Робота з моделями. Написання академічної історії хвороби.	2 4
4	<b>Робота над тестовими завданнями</b> (паперові носії, комп'ютер)	2
5.	<b>Підготовка до підсумкового модульного контролю.</b>	2
	<b>Разом</b>	<b>20</b>

### 14. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (ІДРС)

1. Написання рефератів з розділів «Атипове протезування», «Методи ортопедичного лікування захворювань тканин пародонта», «Сучасні методи дослідження в клініці ортопедичної стоматології».
2. Підготовка мультимедійних презентацій з розділів «Атипове протезування», «Методи ортопедичного лікування захворювань тканин пародонта», «Імплантологія».
3. Альбоми з малюнками з розділів «Атипове протезування», «Методи ортопедичного лікування захворювань тканин пародонта», «Імплантологія», «Незнімне протезування», «Бюгельне протезування».
4. Участь у наукових студентських конференціях.
5. Участь у фахових студентських олімпіадах з дисципліни.
6. Таблиця – Будова скронево-нижньощелепного суглоба.
7. Послідовність обстеження хворих із захворюваннями скронево-нижньощелепного суглоба.

8. Класифікація захворювань скронево-нижньощелепного суглоба.
9. Незнімні і знімні апарати при лікуванні захворювань скронево-нижньощелепного суглоба.
10. Реставрації з опорною на імплантат при кінцевих дефектах
11. Незнімна реставрація з опорою на імплантати на беззубу щелепу
12. Біомеханіка реставрації з опорою на імплантати.
13. Таблиця - Фактори, які впливають на ефективність та довготривалість реставрації.
14. Методика виготовлення індивідуальної «відкритої ложки».
15. Методи моделювання каркасів умовно-знімних конструкцій.

## **15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ**

1. Послідовність обстеження хворого в клініці ортопедичної стоматології. Амбулаторна карточка ортопедичного хворого. Значення її як юридичного та науково-медичного документу.
2. Функціональна топографія зубощелепної системи при повній втраті зубів.
3. Обґрунтування меж повних знімних пластинкових протезів
4. Основи артикуляції. Оклюзія і артикуляція в ортопедичній стоматології.
5. Біомеханіка рухів нижньої щелепи.
6. Класифікація апаратів, що відтворюють рухи нижньої щелепи (артикулятори, оклюдатори). Принципи роботи.
7. Порівняльна оцінка різних методів визначення центрального співвідношення щелеп при повній відсутності зубів (за ЦІТО, за Г.І.Сидоренко, за Шиловой-Мірошніченко).
8. Основні орієнтири для постановки штучних зубів при частковій та повній втраті зубів. Правила підбору штучних зубів.
9. Правила постановки штучних зубів ( за Гізі, Васильєвим, Коником).
10. Особливості постановки штучних зубів по сферичній поверхні, по індивідуально сформованим оклюзійним кривим.
11. Функціональні відбитки, поняття, класифікація, методика отримання в залежності від умов протезного ложа.
12. Фіксація та стабілізація протезів. Класифікація методів фіксації за Баяновим. Фактори, які забезпечують фіксацію та стабілізацію часткових та повних знімних пластинкових протезів.
13. Перевірка конструкції повних знімних протезів, правильності визначення центральної оклюзії та постановки зубів.
14. Перевірка правильності визначення центральної оклюзії. Можливі помилки, способи усунення.
15. Перевірка правильності побудови протетичної площини та визначення меж протезу.
16. Корекція та накладання пластинкових протезів. Оцінка їх якості.
17. Механізм звикання до зубних протезів (В.Ю. Курляндський, І.С. Рубінов, Г.Б. Шилова). Безпосереднє протезування.
18. Основні матеріали для знімного протезування (пластмаси, керамічні маси), їх характеристика.
19. Сучасна уява про етіологію та патогенез захворювань пародонта. Роль місцевих та загальних факторів.
20. Класифікації захворювань пародонта.
21. Основні та допоміжні методи діагностики захворювань пародонта.
22. Функціональні методи обстеження хворих з патологією тканин пародонта.
23. Одонтопародонтограма В.І.Курляндського.
24. Поняття про функціональну патологію. Травматична оклюзія.
25. Прямий та відображений травматичний вузол. Клініка та лікування.

26. Біомеханічні основи шинування зубів.
  27. Показання та терміни тимчасового шинування. Види тимчасових шин. Методи виготовлення.
  28. Показання до включення зубів у незнімні шини. Види незнімних шин.
  29. Показання до виготовлення знімних шин. Види знімних шин.
  30. Порівняльна характеристика незнімних та знімних шин при захворюваннях пародонта.
  31. Показання до виготовлення шин-протезів. Безпосереднє протезування.
  32. Зміни, що виникають в зубощелепній системі при частковій втраті зубів.
  33. Рефлекси жувальної системи.
  34. Поняття про атипове протезування.
  35. Жувальна ланка. Склад кожного аналізатора.
  36. Види спеціальної підготовки ротової порожнини до ортопедичного лікування.
  37. Механізм перебудови жувальних рефлексів.
  38. Етіологія і патогенез патологічного стирання твердих тканин зубів.
  39. Діагностика патологічного стирання зубів та його ускладнень.
  40. Зниження міжальвеолярної висоти, як ускладнення патологічного стирання зубів. Симптомокомплекс Костена.
  41. Методи ортопедичного лікування патологічного стирання твердих тканин зубів при локалізованій формі.
  42. Методи відновлення міжальвеолярної висоти при генералізованій формі патологічного стирання твердих тканин зубів.
  43. Особливості ортопедичного лікування патологічного стирання твердих тканин зубів в залежності від клінічних форм і ускладнень.
  44. Етіологія вторинних деформацій зубних рядів.
  45. Клінічні прояви вторинних деформацій зубних рядів.
  46. Класифікації вторинних деформацій зубних рядів.
  47. 16 Дослідження оклюзійно-артикуляційних співвідношень. Оклюзограма.
  48. Методи лікування вторинних деформацій зубних рядів.
  49. Етіологія та патогенез функціональних порушень СНЩС.
  50. Клініка та диференційна діагностика артрозів.
  51. Клініка та диференційна діагностика дисфункційних станів.
  52. Клініка та диференційна діагностика вивихів та підвивихів.
  53. Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями СНЩС.
  54. Ортопедичні методи лікування захворювань СНЩС.
  55. Імплантація. Показання та протипоказання для проведення імплантації.
- Види імплантатів. Показання до застосування.
56. Одноетапна імплантація. Показання до проведення. Методика оперативного втручання.
  57. Двоетапна імплантація. Показання до проведення. Методика оперативного втручання.

## **16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ**

1. Отримати повний анатомічний відбиток з верхньої щелепи з зубами альгінатною масою для виготовлення діагностичної моделі.
2. Отримати повний анатомічний відбиток з нижньої щелепи з зубами альгінатною масою для виготовлення діагностичної моделі.
3. Відлити діагностичну модель
4. Вивчити діагностичні моделі в артикуляторі.
5. Вивчити діагностичні моделі, поставити діагноз.
6. Вивчити діагностичні моделі, поставити діагноз та скласти план лікування.
7. Вивчити діагностичні моделі в паралелометрі.
8. Визначте ознаки прикусу, що знижується.
9. Отримати оклюзограму.
10. Провести аналіз оклюзограми.



11. Провести вибіркове пришлифування зубів.
12. Визначити центральне співвідношення щелеп з відновленням висоти прикусу при патологічному стиранні твердих тканин зубів.
13. Провести аналіз рентгенограми СНЩС.
14. Визначити ступінь рухомості фронтальних зубів нижньої щелепи.
15. Визначити ступінь рухомості бокових зубів верхньої щелепи.
16. Визначити ступінь рухомості бокових зубів нижньої щелепи.
17. Підготувати фронтальні зуби нижньої щелепи до виготовлення тимчасової шини при локалізованій формі пародонтиту.
18. Підготувати бічні зуби нижньої щелепи до виготовлення тимчасової шини при локалізованій формі пародонтиту.
19. Підготувати фронтальні зуби нижньої щелепи до виготовлення тимчасової шини за Хочяновським при локалізованій формі пародонтиту.
20. Провести вивчення моделі в паралелометрі при виготовленні знімної суцільнолітої шини.

## 16. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Оцінювання навчальної діяльності студента повинно проводитися **на кожному його етапі**: самостійної підготовки до заняття, підготовчому, основному і заключному – та враховувати всі види робіт, передбачені для вивчення теми.

*Контроль початкового рівня знань студентів* здійснюється під час проведення практичних занять методом усного опитування та написання тестових робіт, включає в себе перевірку теоретичного та практичного матеріалу з анатомії, нормальної та патологічної фізіології, біології та ін. дисциплін.

*Поточний контроль знань* здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку теоретичного та практичного матеріалу з теми, що передбачається методичною розробкою, методами:

- виконання домашніх завдань у письмовій (конспект, альбом) чи усній формі;
- розв'язування типових ситуаційних завдань з кожної теми;
- перевірка засвоєння практичних навичок відповідно до кожної теми, яка вивчається;
- усне опитування студентів.

*Проміжний контроль знань* студентів проводиться на практичних заняттях після вивчення певного розділу пропедевтики ортопедичної стоматології, шляхом:

- розв'язування тестових завдань;
- усне опитування з кожного вивченого розділу;
- контроль СРС (усний та тестовий)

*Підсумковий контроль знань* здійснюється під час проведення диференційованого заліку, який проводиться в усно-практичній формі. У студентів з'ясовують знання теоретичного матеріалу згідно контрольних питань і тестів, а також виконання засвоєних практичних навичок.

**Кредитно-трансферна система організації навчального процесу як технологія ECTS** включає:

- вивчення навчальних дисциплін (проходження практик), структурованих на модулі як задокументовані, логічно завершені частини навчальної програми, що реалізуються за допомогою відповідних форм організації навчального процесу і закінчуються **підсумковим модульним контролем**;
- впровадження кредитів ECTS (ЄКТС) як одиниць виміру навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння навчальної дисципліни;

*Кредити (Credit) призначаються кваліфікаціям або навчальним програмам в цілому, а також їхнім навчальним (освітнім) компонентам (таким як: модулі, навчальні курси, курсова робота, виробнича практика та лабораторна робота).*

*Кредит* включає усі види робіт студента, передбачені у затвердженому індивідуальному плані: аудиторну, самостійну, підготовку до державної атестації, складання ліцензійних інтегрованих іспитів

„Крок 1" і „Крок 2 ", практично орієнтованого державного іспиту, виробничу практику, виконання курсових робіт тощо. Один кредит ECTS становить 30 (36) академічних годин.

- здійснення зарахування кредитів студентам зі складових навчального плану (навчальних дисциплін, практик, курсових та кваліфікаційних робіт) на підставі отримання позитивних оцінок підсумкового(-их) контролю(-ів). Встановлення кредитів студентам здійснюється у повному обсязі відповідно до кредитів, встановлених навчальній складовій, і лише після повного їх виконання;

- відсутність у графіку навчального процесу екзаменаційних сесій, адже здійснюється контроль засвоєння студентом кожного модуля навчальної дисципліни;
- застосування декількох шкал оцінювання, включаючи рейтингову шкалу оцінювання ECTS, які конвертуються одна в одну за певними правилами.

### Оцінювання модуля

Оцінка за модуль визначається на підставі суми оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (ПМК) (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

**Максимальна кількість балів, яку студент може набрати під час вивчення кожного модуля, становить 200, у тому числі:**

**за поточну навчальну діяльність - 120 балів;**

**за результатами підсумкового модульного контролю - 80 балів.**

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

### Оцінювання поточної навчальної діяльності

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студент повинен отримати **оцінку з кожної теми**. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 5 150/5,0	3 (№№ 15-17)	14	8	6	5	0	8	72

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою, але може бути різною для різних модулів однієї дисципліни і визначатися кількістю тем у модулі.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці

«5», на кількість тем у модулі (остання тема – підсумковий модульний контроль не враховується) з додаванням балів за індивідуальне завдання студента, **але не більше 120 балів.**

Модуль 5. –  $(8 \cdot 14) = 112 + 8$  балів за індивідуальну роботу = 120.

Мінімальна кількість балів за модуль, яку повинен набрати студент при його вивченні для допуску до підсумкового модульного контролю, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі.

Модуль 5. –  $(5 \cdot 14) = 70 + 2$  бали за індивідуальну роботу = 72.

#### **Оцінювання індивідуальних завдань студента**

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але не більше 10-12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності. **В жодному разі загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.**

#### **Оцінювання самостійної роботи студентів**

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю.

#### **Підсумковий модульний контроль (ПМК)**

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

**До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.**

**Допуск студентів до підсумкового модульного контролю у разі, якщо кількість вірних відповідей на тестові завдання тематичного розділу «Підготовка до Кроку» СДН БДМУ в контролюючому режимі не менше 60.5 %.**

**В тому числі студент зобов'язаний відвідати мінімум одне вечірнє чергування.**

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Форми проведення підсумкового контролю мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

**Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.**

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав **не менше 50 балів.**

#### **Оцінювання модуля та дисципліни**

Оцінка за модуль визначається як сума підсумкового балу за поточну навчальну діяльність та балу за підсумковий модульний контроль і відображається за 200-бальною шкалою.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

#### **Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни**

Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів дисципліни).

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

За рішенням Вченої ради університету до кількості балів, яку студент набрав із дисципліни, можуть додаватися заохочувальні бали (не більше 12 балів) за призове місце на

міжнародних олімпіадах та II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади, але у жодному разі загальна сума балів за дисципліну не може перевищити 200 балів.

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

### **Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою**

Бали з дисциплін незалежно конвертуються як у чотирибальну шкалу, так і у шкалу ECTS.

**Бали шкали ECTS у чотирибальну шкалу НЕ КОНВЕРТУЮТЬСЯ і навпаки.**

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються **кафедрою** у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижченаведено у таблиці.

<b>Оцінка за 200-бальною шкалою</b>	<b>Оцінка за чотирибальною шкалою</b>
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

**Примітка** Ці критерії також застосовуються при визначенні оцінки за модуль за необхідності.

Студенти, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

<b>Оцінка ECTS</b>	<b>Статистичний показник</b>
«А»	Найкращі 10 % студентів
«В»	Наступні 25 % студентів
«С»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«Е»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться **деканатами** для студентів відповідного курсу та факультету, які навчаються за однією спеціальністю і **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Студенти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються, навіть після перескладання модуля. Такі студенти після перескладання автоматично отримують бал «Е».

Оцінки з дисципліни «FX», «F» («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль. Ця категорія студентів має право на перескладання підсумкового модульного контролю за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового модульного контролю. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення модуля.

За дозволом ректора студент може підвищити оцінку з дисципліни шляхом перескладання підсумкового модульного контролю (не більше трьох разів за весь період навчання).

## 19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна (базова) література:

1. Рожко М.М., Неспрядько В.П., Михайленко Т.Н. та ін. Зубопротезна техніка. – К.: Книга-плюс, 2016. – 604 с.
2. Стоматологія. Підручник. У 2 кн. – Кн. 1 /М.М.Рожко, З.Б.Попович, В.Д.Куроєдова та ін.; за ред. Проф. М.М.Рожка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 872 с.
3. Фліс П.С., Леоненко Г.П., Канюра А.А. и др.. Пропедевтика ортопедической стоматологии: Учебник под ред. П.С.Флиса. – К.: ВСИ «Медицина», 2014. – 344с.

### Допоміжна література

1. Макеєв В.Ф., Ступницький Р.М. Теоретичні основи ортопедичної стоматології (навчальний посібник). –Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2010, -394 с.
3. Фліс П.С., Власенко А.З. Технологія виготовлення зубних протезів з використанням керамічних і композитних матеріалів. – К.: Медицина, 2010 р. - 296 с.
4. Чулак Л.Д., Шутурмінський В.Г. Клінічні та лабораторні етапи виготовлення зубних протезів. Одеса, Одеський мед університет, 2009, 317 с.
5. Лебеденко И.Ю., Арутюнов С.Д. Клинические методы диагностики функциональных нарушений зубочелюстной системы. - М.: МЕДпресс - информ, 2008. - 111 с.
6. Маевски С.В. Стоматологическая гнатозиология. Нормы окклюзии и функции стоматологической системы /Маевски С.В. –Львов: ГалДент. – 2008. -144с.
7. Основы деонтологии в стоматологии. Пособие для студентов и врачей /Под ред. Г.П. Рузина. –Винница: Нова книга, 2008. -120с.
8. Техніка виготовлення знімних протезів : підручник / П.С. Фліс, Т.М. Банних. - К.: Медицина, 2008. - 256 с.
9. Шиллинбург Герберт DDS, Ричард Якоби DDS. Основы несъемного протезирования. - М.: «Квинтэссенция», 2008. - 563 с.
10. Король М.Д., Рамусь М.О. «Клінічні та лабораторні особливості виготовлення металокерамічних зубних протезів». - Вінниця: Нова книга, 2006.-160 с.
11. Окклюзия и клиническая практика / под ред. И. Клинеберга, Р.Джагера; Пер. с англ.; Под общ.ред. М.М.Антоника. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 200с.
12. Власенко А.З., Стрелковський К.М. за ред. Фліса П.С. «Технологія виготовлення зубних протезів з використанням керамічних і композитних матеріалів». - Київ «Здоров'я» 2005.-164 с.
13. Помайницький В.Г. Зубне протезирование. Учебно-методическое пособие для иностранных студентов стоматологического факультета // Помайницький В.Г., Фастовец Е.А.: Днепропетровск, ОК «Друкар», 2004. – 60с.
15. Король М.Д., Коробейніков Л.С., Кіндій Д.Д., Ярковий В.В. Практикум з ортопедичної стоматології. Частина II. Полтава: ПП «Форміка», 2002. – 168 с.
16. Хоманн А., Хильшер в. Конструкции частичного зубного протеза. Науч.ред. узд. на русск.яз. проф.. В.Ф.Макеєв. Пер. с нем. – Львов: ГалДент, 2002.- 192 с., 178 рис.
17. Основы деонтологии в стоматологии. Пособие для студентов и врачей /Под ред. Г.П.Рузина. –Винница: Нова книга, 2008. -120с.
18. Маевски С.В. Стоматологическая гнатозиология. Нормы окклюзии и функции стоматологической системы /Маевски С.В. –Львов: ГалДент. – 2008. -144с.
19. Клемин В.А. Зубные коронки из полимерных материалов. –М.:МЕД пресс-информ, 2004. -176с.
20. В.А.Клемин. Морфофункциональная и клиническая оценка зубов с дефектами твердых тканей / В.А.Клемин, А.В.Борисенко, П.В.Ищенко. – М.: МЕД пресс-информ, 2003. – 111с.
21. Клемин В.А. Диагностическая модель челюсти / В.А.Клемин. – М.:МЕДпресс-информ, 2006. -256с.

22. Эстетические аспекты восстановительной стоматологии (монография) / В.Н.Шабанов, А.П.Педорец, О.В.Шабанов, В.А.Клемин. Элиста: ЗАОрНПП «Джингар», 2010. -111с.
23. Біда В.І. Патологічне стирання твердих тканин зубів та основні принципи його лікування (Навчально-методичний посібник). – К.: ВАТ «Видавництво «Київська правда», 2002. – 96с.
24. Борисенко А.В., Неспрядько В.П. Композиционные пломбировочные и облицовочные материалы. Практическое пособие. – Киев, Книга плюс, 2002. – 221 с.
25. Вадалян Х.А. Лечение переломов челюстей и костей лицевого скелета: Учеб. пособие. -1984.
26. Варава Г.М., Стрелковский К.М. Техніка виготовлення щелепно-лицевих протезів. - К., 1992.
27. Гаврилов Е.И. Деформации зубных рядов. – М.: Медицина, 1984. – 94с.
28. Гітлан Є.М., Кроть М.К. Посібник з бюгельного протезування. – К.: Здоров'я, 2001. – 140 с.
29. Гумецький Р.А., Рожко М.М., Завадка О.Є., Скрипніков П.М. Ускладнення місцевої анестезії у щелепно-лицевій ділянці: Посібник у 3 т. – Львів: Івано-Франківськ: Полтава: Видавничий дім «Наутилус», 2002. – 231 с.
30. Збірник алгоритмів практичних навичок і вмінь до практично орієнтованого державного іспиту за спеціальністю 7.110106 «Стоматологія»: Навч.посібник / Л.Д.Чулак, К.М.Косенко, А.Г.Гулюк та ін.; За заг. ред. Л.Д.Чулака. – Одеса: Одес. Держ. Мед. Ун-т, 2004. – 264 с. – Рос. мова.
31. Король М.Д., Коробейніков Л.С., Кіндій Д.Д., Ярковий В.В. Оджубейська О.Д. Тактика курації хворих у клініці ортопедичної стоматології. Полтава: Астроя, 2003 – 52 с.
32. Король М.Д., Коробейніков Л.С., Кіндій Д.Д., Ярковий В.В. Практикум з ортопедичної стоматології. Частина II. Полтава: ПП «Форміка», 2002. – 168 с.
33. Левитов А.Н., Рубаненко В.В., Король М.Д. Челюстно-лицевая ортопедия: курс лекций.- Полтава, 1995. - 80 с.
34. Хватова В.А. Диагностика и лечение нарушений функциональной окклюзии //Н.Новгород. – 1996. - 275с.
35. Гросс М.Д., Метьюс Дж.Д. Нормализация окклюзии: Пер.с англ.. – М.: Медицина, 1986, 288 с.
36. Абакаров С.И.. Современные конструкции несъемных зубных протезов.- М.: Медицина, 1994.
37. Калинина Н.В., Загорский В.А. Протезирование при полной потере зубов. - Медицина, 1990.
38. Нападов А.Л. Артикуляция и протезирование в стоматологии.- К.: Здоровья, 1984.
39. Суров О.Н. Зубное протезирование на имплантатах.М., Медицина, 1993, -208с.
40. Лебеденко И.Ю., Перегудов А.Б., Глебова Т.Э., Телескопические и замковые крепления зубных протезов. – Москва, 2005. – 336 с.
41. Шварц А.Д. Цельнолитые (бюгельные) протезы. – Москва, 2005. – 70 с.
42. Хоманн А., Хильшер в. Конструкции частичного зубного протеза. Науч.ред. узд. На русск.яз. проф.. В.Ф.Макеев. Пер. с нем. – Львов: ГалДент, 2002.- 192 с., 178 рис.
43. Аболмасов Н.Н. Избирательная шлифовка зубов. – Смоленск, 2004. – 79 с.
44. Жулев Е.Н. Клиника, диагностика и ортопедическое лечение заболеваний пародонта. Н.Новгород. -2003. – 276 с.
45. Жулев Е.Н. Несъемные протезы. Теория, клиника и лабораторная техника.- Н/Новгород, 1995.
46. Нідзельський М.Я. Механізми адаптації до стоматологічних протезів. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2003. – 116 с.
47. Окклюзия и клиническая практика / под ред. И. Клинеберга, Р.Джагера; Пер. с англ.; Под общ.ред. М.М.Антоника. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 200с.
48. Бернар Туати, Пол Миара, Дэн Нэтэнсон. Эстетическая стоматология и керамические реставрации. Пер. с англ. – М.: Издательский Дом «Высшее образование и Наука», 2004. – 448 с.
49. Криспин Б.Д., Хевлетт Е.Р., Джо Я.Х. Современная эстетическая стоматология. Практические основы. Пер. с англ.; Под ред. Т.Ф.Виноградова. – Изд-во «Квинтэссенция», 2003 – 303 с.
50. Біда В.І. Заміщення дефектів зубних рядів незнімними конструкціями зубних протезів. Лекція. – Київ, 2001. – 26с.
51. Зубне протезирование. Учебно-методическое пособие для иностранных студентов стоматологического факультета // Помайницкий В.Г., Фастовец Е.А.: Днепропетровск, ОК «Друкар», 2004. – 60с.

## Інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua/ua/portal/>
2. <http://moodle.bsmu.edu.ua>
3. <http://medlib.bsmu.edu.ua>
4. <http://www.bsmu.edu.ua/ukr/edu/220-navchalna-litaratura>
5. <http://www.zakon1.rada.com.ua>  
<http://moodle.bsmu.edu.ua/course/view.php?id=270>  
<https://knigi-shop.prom.ua/p1113475474-materialoznavstvo-stomatologiyi-korol.html>  
<http://eprints.zu.edu.ua/21893/1/%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%88%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>  
<https://www.gurt.org.ua/uploads/news/files/2016-8/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-min.pdf>  
<https://ohi-s.com/ortopediya-cat/>  
<http://dspace.kpfu.ru/xmlui/handle/net/32581>

## 20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Беліков Олександр Борисович – завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор.
2. Левандовський Роман Адамович – доцент кафедри, доктор медичних наук, доцент.
3. Белікова Наталія Іванівна – асистент кафедри, кандидат медичних наук.